

*Новікова О. О.,**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Донецького юридичного інституту*

ВСТАВНІ КОНСТРУКЦІЇ В ЮРИДИЧНОМУ ДИСКУРСІ: СТРУКТУРНІ Й ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ

Анотація. Щоб правильно передати інформацію про світ, бути адекватно сприйнятним і зрозумілим для інших, людина надає думкам певних словесних форм. Такими формами в мові загалом і мові права зокрема є різноманітні лінгвістичні засоби, поширеними серед яких є вставні конструкції.

Активізація вставних одиниць у сучасному українському юридичному мовленні є інноваційним явищем. Маючи різне екстралінгвістичне підґрунтя, вони виконують неоднорідні завдання, реалізують різні комунікативні настанови тощо.

Уживання вставних конструкцій у юридичному тексті є необхідним не лише для виразності повідомлення, а й для смислової цілісності, що забезпечується завдяки об'єднанню всіх частин тексту навколо однієї теми. За їхньою допомогою реалізуються такі категорії тексту, як зв'язність, модальність, послідовність і членування. Специфіка вибору вставних одиниць залежить від індивідуального стилю автора, його думки щодо тієї чи іншої проблеми, що зумовлює вибір мовних засобів для ведення дискусії або аргументації.

У статті простежено нові тенденції в комунікативно-прагматичній організації сучасного українського юридичного дискурсу, зумовлені вживанням різних типів вставних конструкцій, визначено їхні основні функції та стилістичні вияви в межах найуживаніших семантичних груп, встановлено способи структурно-граматичного й функціонально-стилістичного урізноманітнення вставних слів, словосполучень і речень.

Аналізуючи фактичний матеріал щодо вживання вставних слів, словосполучень і речень у юридичному дискурсі, констатуємо, що вони набувають дедалі ширшого вжитку й стилістичної ваги, слугуючи засобом реалізації кількох комунікативно-прагматичних функцій: функції текстової зв'язності, акцентно-стверджувальної, акцентно-гіпотетичної та оцінної. Помітною є нова тенденція до переважного вживання власне українських, некалькованих із російської мови вставних слів, словосполучень і речень, які дедалі впевненіше витісняють з ужитку поширені донедавна вставні одиниці, що засвідчує українізацію наукового мовлення, його прагнення до оригінальної самобутності.

Ключові слова: вставні конструкції, функції, семантична група, стилістичний вияв, сучасний український юридичний дискурс.

Постановка проблеми. Щоб правильно передати інформацію про світ, бути адекватно сприйнятним і зрозумілим для інших, людина надає думкам певних словесних форм. Такими формами в мові загалом і мові права зокрема є різноманітні лінгвістичні засоби, поширеними серед яких є вставні конструкції – синтаксично ізольовані члени речення, введені до

складу речення на семантико-комунікативному рівні з метою вираження ставлення мовця до повідомлюваного з погляду його ймовірності / неймовірності, способу оформлення думок, активізації співрозмовника тощо. За допомогою заздалегідь відомого змісту, вкладеного в їхню форму, вставні одиниці зумовлюють ставлення слухача або читача до почутого або побаченого. Зазначені конструкції тривалий час становлять предмет уваги лінгвістів, проте деякі аспекти цього мовного явища сьогодні ще потребують додаткового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній лінгвістиці наявна доволі стала класифікація вставних конструкцій, які докладно проаналізовано в працях І. Вихованця [2], П. Дудика [10], А. Загнітка [5], Г. Козачук [6], Б. Кулика [7], А. Мамалиги [7], І. Слинька [12], С. Шевчук [13], К. Шульжук [14] та інших мовознавців. Однак недослідженими залишаються деякі проблеми структури й специфіки функціонування вставних конструкцій в українському юридичному дискурсі, репрезентованому працями українських учених.

Метою статті є аналіз структурних і функціональних особливостей вставних одиниць у юридичному дискурсі. Для досягнення мети необхідно вирішити такі **завдання:** з'ясувати структуру, семантику вставних одиниць, установити їхні функціонально-стилістичні особливості в юридичних текстах.

Виклад основного матеріалу. Одну й ту ж думку можна передати різними словами і способами, актуалізуючи ті вставні слова, словосполучення й речення, які автор виділяє як ключові. Водночас різні за формою висловлювання можуть передавати одну й ту ж думку, проте фрагмент пізнання слухач виводитиме все ж на основі ключових понять, які вкладені у вставні одиниці. Результативність розуміння залежить також від інтелектуальних можливостей і вмінь реципієнта, його навичок виділяти в тексті опорні лексеми, які є носіями основного змісту тексту. Якість сприйняття залежить також і від обізнаності реципієнта з тією проблемою, яка висвітлюється. Маючи різне екстралінгвістичне підґрунтя, вставні конструкції в юридичних текстах виконують неоднорідні завдання й реалізують різні комунікативні настанови.

1. Для успішного виконання завдань правником у процесі формування його мовленнєвої майстерності, творення правничого дискурсу одним із основних є вплив на аудиторію. З цією метою в юридичних текстах активно вживають вставні одиниці, що **виражають ступінь вірогідності повідомлюваного.** Найчастіше трапляються конструкції, що виражають так звану констатаційну модальність, на позначення впевненості щодо об'єктивності наведених фактів (передається словами на зразок *безперечно, безумовно, зрозуміло, певно, звичайно, справ-*

ді тощо), порівняйте: **Безперечно**, судовий процес є найбільш ефективним засобом захисту прав і свобод людини, що потребує чіткої деталізації пов'язаних із ним процедур, а також їх неухильного дотримання [3, с. 5]; **Звісно ж**, зазначена помилкова кваліфікація є вигідною для злочинців: у ч. 3 ст. 354 передбачено максимальне покарання до двох років позбавлення волі без додаткового покарання... [1, с. 55]; **Безумовно**, в умовах сьогодення питання віднесення дружби в соціальних мережах до однієї з підстав для виникнення конфлікту інтересів є надзвичайно цікавим та актуальним, але на різних етапах розвитку суспільства правильна відповідь на нього може бути діаметрально протилежною [1, с. 83]; **Справді**, український кримінальний процес став більш змагальним за сутністю, оскільки він ґрунтується на ліберальних положеннях Конституції України, міжнародно-правових стандартах, практиці Європейського суду з прав людини та сучасній доктрині [1, с. 104]; **Зрозуміло**, це не означає заперечення суттєвої новизни КПК України [1, с. 105]; Виконання цього наказу повинно бути узгоджено між зазначеними відомствами, а тому, **звичайно**, такі дії потребують координаційної діяльності прокурора, оскільки саме прокурор визначає обґрунтованість прийняття рішення як поза межами кримінальних процесуальних дій, так і здійснення організації розслідування факту виявлення ознак насильницької смерті громадян [1, с. 23].

Подеколи в юридичних текстах трапляються конструкції, що виражають гіпотетичну модальність, на позначення можливої об'єктивності наведених фактів (передається словами на зразок *очевидно, можливо, може, мабуть, здається* тощо), порівняйте: **Вочевидь**, суд не наважується самостійно вирішувати питання щодо інших осіб, які також одержують «хабара» за дії, що тягнуть правові наслідки (та осіб, які його надають) [2, с. 54]; Вони, **як правило**, не повинні будуватися з використанням відкритих переліків [1, с. 40]; **Мабуть**, правозастосовники, які припускаються такої помилки, не чітко розуміють поняття службової особи (незважаючи на те, що відповідні визначення містяться у ст. ст. 18 та 364 КК України, причому є доволі усталеними – за бажання в них можна добре розібратися) [2, с. 57]; **Очевидно**, що наведена структура монографії чітко відображає концепцію автора щодо вирішення проблеми, яка досліджується [1, с. 125]. Утім, такі конструкції не є дуже поширеними в юридичному дискурсі, адже роботу правника характеризують високими вимогами до точної відповідності прийнятих ним рішень чинному законодавству. Усі синтаксичні одиниці представленої семантичної групи реалізують прагматичну акцентно-стверджувальну функцію, яка дає змогу найбільш повно реалізувати комунікативні задуми правника – не лише подати інформацію, але й довести її істинність, вплинути на розум і почуття громадянина.

Під час опрацювання фактичного матеріалу було з'ясовано, що вставні конструкції на зразок *певна річ, правду кажучи, може, здається* в юридичних текстах не вживають, оскільки вони притаманні переважно розмовному стилю.

2. Другою за частотністю вживання в юридичному дискурсі й надзвичайно різноманітною щодо семантичного наповнення її компонентів є група вставних конструкцій, що вказує на зв'язок думок, послідовність викладу чи його завершення (передається словами на зразок *по-перше, по-друге, між іншим, до речі, втім, однак, отже, значить, словом, таким чином, виявляється, власне кажучи, зрештою*, тощо), порівняйте: **До речі**, поряд

із зобов'язанням Сторін Конвенції щодо загального підвищення обізнаності та навчання з питань, пов'язаних із запобіганням насильству і забезпеченням рівності (ст. ст. 13, 14 Конвенції), Рада Європи вказує на необхідність підготовки відповідних спеціалістів [2, с. 15]; **На думку Комісії**, співмешкання, **однак**, не є необхідною умовою для підтримання сімейних зв'язків, які повинні бути у межах поняття сімейного життя [2, с. 103]; **Отже**, слід визначити перспективи напрямки, які б сприяли імплементації положень Стамбульської конвенції та забезпеченню їх дієвості в Україні [2, с. 9]; **Між іншим**, наявна інформація про злочинність не забезпечує повноти інформації про потерпілих осіб, а також про відносини між правопорушником і потерпілим [2, с. 54]; **Як правило**, під штучним створенням доказів розуміють формування винним завідомо неправдивих фактичних даних щодо начебто вчиненого потерпілим злочину [2, с. 60]; **Ба більше**, усі норми КПК України повністю узгоджено з конституційними, запроваджено детальну правову регламентацію процедури здійснення суддею судово-контрольної функції, чітко визначено об'єкт і межі судового контролю в досудовому розслідуванні [1, с. 16]. За допомогою таких одиниць є можливість виразити підкреслену логічність, зв'язок між реченнями, частинами тексту, підкреслити найбільш значущі частини, підсумувати тощо.

Сьогодні особливо поширеними в цій семантичній групі постають «модальні елементи відприкметникового, відзайменникового та відчислівникового походження» [14, с. 167] на зразок *власне, втім (утім), головне, по-перше, по-друге*, порівняйте: **Утім**, у ст. 3501 ЦПК України чітко визначена підсудність справ про видачу і продовження обмежувального припису [1, с. 26]; **Разом із тим**, наявна інформація про злочинність не забезпечує повноти даних про потерпілих осіб, а також про відносини між правопорушником і потерпілим [1, с. 54]; **Крім того**, підлягає вирішенню проблема забезпечення повноти даних про потерпілих осіб, а також про відносини між правопорушником і потерпілим [1, с. 55]; **І головне**, Суд вперше визнав «нездатність держави адекватно реагувати на насильство за ознакою статі як порушення статті 14 Європейської конвенції з прав людини, тобто положення про недискримінацію» [2, с. 103]. Згадані вставні одиниці втрачають змістову самостійність, що зумовлено специфікою їхніх функцій – слугувати засобом зв'язку між синтаксичними конструкціями та оформлювати відношення між ними, тобто функціонально наближатися до сполучників.

Варто зауважити, що деякі вставні одиниці зазначеної семантичної групи останнім часом зазнають усе більшої актуалізації, а деякі – стають менш уживаними. Це демонструє пересічні можливості української мови до синонімізації її одиниць й українізацію юридичного дискурсу загалом. Наприклад, більш уживаною серед вставних компонентів є перша позиція й менше уживаною – друга (*утім/проте, зрештою/нарешті, словом/до речі, скажімо/зокрема*), порівняйте: **Зрештою**, переважання естрогену/окситоцину характерно для інтуїційних і емпатійних осіб – вдумливих, які володіють уявою і схильних довіряти оточенню [2, с. 73]; **Зокрема**, використано методи системно-логічного та порівняльного аналізу, які охоплюються діалектичною пізнавальною методологією [2, с. 53]; **Скажімо**, О. Шпак пропонував запровадити принцип зонального розподілу, який здійснює керівник органу прокуратури, кримінальних проваджень між прокурорами відповідної про-

куратури [1, с. 24]; *Словом, про потребу ратифікації свідчать і результати громадського моніторингу* [1, с. 10].

Вставні слова на зразок *по-перше, по-друге, по-третє* репрезентують одну з найголовніших ознак юридичного стилю – аргументованість. Водночас вони допомагають авторам розв'язувати прагматичні завдання: логізувати текст, надавати йому стрункості, оформлювати хід міркувань, акцентувати на найважливіших моментах повідомлюваної інформації тощо, порівняйте: *По-перше, застосування територіального принципу організації діяльності органів прокуратури України в частині нагляду за дотриманням законів під час проведення досудового розслідування сьогодні неможливе з огляду на положення ст. 221 КПК України* [1, с. 25]; *По-друге, для підрозділів, що здійснюють нагляд за дотриманням законів під час досудового розслідування, враховуючи запроваджені реформи кримінального процесуального законодавства, застосування територіального принципу є неефективним через відсутність предметного розподілу кримінальних правопорушень (за категоріями правопорушень) між працівниками* [1, с. 26]; *По-третє, спостерігається нерівномірне навантаження на прокурорів прокуратур різних рівнів* [1, с. 26]; *По-четверте, дезорганізація правоохоронної системи позбавляє прокурора процесуальних та організаційних можливостей забезпечити належну організацію роботи та її якісні показники* [1, с. 26]. Згадані синтаксичні конструкції в юридичних текстах виражають не лише числову послідовність думок, а й ступінь їхньої важливості, певної значущості. Як зазначає В. Виноградов, такі компоненти «визначають не лише місце якогось пункту в низці перерахованих, але й містять його оцінку, його суб'єктивну кваліфікацію» [1, с. 135].

Також зазначимо, що всі вставні одиниці цієї семантичної групи слугують актуалізаторами прагматичної функції текстової зв'язності, спричиненої комунікативними потребами вказувати на хід думок автора, їхню послідовність, на взаємозалежність між сусідніми висловленнями, коментувати, доповнювати, узагальнювати сказане, виразнювати структурні, логіко-семантичні зв'язки між частинами висловлення відповідно до авторського задуму [4, с. 104].

3. Активними щодо функціонування в юридичному дискурсі є вставні одиниці, що **вказують на джерело повідомлення** (на зразок *за словами, на мою думку, на думку (чую?), як кажуть, мовляв, як свідчить, як повідомили* тощо). У зазначеній семантичній групі кількісно переважають конструкції на позначення джерела повідомлення з прийменником *на*, які вживають зазвичай або на початку, або всередині речення, порівняйте: *На нашу думку, у відкритих переліках між конкретизувальними та узагальнювальними термінами більш доречно вживати сполучники «або», «чи»* [1, с. 38]; *На думку законодавця, обмежувальні заходи, юридична природа яких наразі активно піддається науковому аналізу, є додатковим заходом, що сприятиме припиненню протиправної діяльності та відновленню порушених прав і свобод потерпілої особи* [1, с. 115]; *На думку В.М. Бевзенка та Р.С. Мельника, компетенція, крім прав та обов'язків суб'єкта публічної адміністрації, передбачає ще й його функції та відповідальність* [1, с. 8]; *Окрім того, стаття, на нашу думку, не повинна містити більше одного відкритого переліку* [1, с. 46]; *Таке розділення, на думку Ю.С. Адушкіна, зумовлюється залежно від типу колективу, до якого належить суб'єкт, в якій саме організації він працює та які функції виконує* [4, с. 58]. Такі сло-

восполучення не лише конденсують у собі зміст цілого речення, а мають ще й окремий додатковий зміст, який перебуває за межами змісту основного речення.

Різновидом вставних одиниць цієї семантичної групи, також послідовно вживаних у юридичному дискурсі, є конструкції, які мають форму підрядного речення зі сполучником *як*, порівняйте: *Як влучно зазначають О.М. Бандурка і М.М. Тищенко, дисциплінарне провадження можна визначити як сукупність юридичних норм, що регулюють суспільні відносини у зв'язку з правозастосовною діяльністю щодо розв'язання питання про дисциплінарну відповідальність...* [4, с. 53]; *Як зазначав В. Даневський, «... значна кількість закритих кримінальних проваджень є недоліком кримінального провадження, явищем, несприятливим для правосуддя»* [3, с. 89]; *Як наголошує О.Р. Ратінов, через наближення загрози покарання, зміну життєвих умов і процесуальної обстановки, накопичення викривальних доказів, посилення чи послаблення емоційних переживань, придбання знань і досвіду, якими людина раніше не володіла, зростання сторонніх впливів безперервно переосмислюються аргументи за та проти обраної позиції, змінюється також думка про те, які показання для неї краді [3, с. 91]; Як свідчить довідник Ради Європи, Стамбульська конвенція – революційний документ* [1, с. 10]; *Також, як слушно зауважив Н.М. Вапнярчук, дисциплінарну відповідальність слід розглядати у двох аспектах...* [4, с. 35]. Такі конструкції виконують у юридичних текстах функцію вставного повідомлення. Вона має перевагу з погляду впізнаваності вставного компонента, його мобільності: зміст вставного компонента може бути висловлений не лише в процесі основного повідомлення, а й мати випереджувальний характер [3, с. 9]. Зазначені конструкції є поширеними в юридичному дискурсі, оскільки «тягнуть» до його стандартів (точність, логічність, достовірність, зв'язаність тощо).

Помітно також, що у двоскладному реченні зі сполучником *як* поєднують здебільшого дієслова *повідомляти, пояснювати, наголошувати, зазначати, заявляти, запевняти, свідчити, засвідчувати* в різних видах-часових та особових формах, порівняйте: *Як зазначає Є. Блажівський, вагомими аспектами, що характеризують стан координаційної діяльності прокуратури у сфері протидії злочинності, є рівень організаційного забезпечення цього напрямку діяльності, наявність вивіреної стратегії та правильної тактики дій учасників координації...* [3, с. 22], а в односкладному – головний член, виражений предикативним прислівником *відомо* і дієслівною зв'язкою *стало* або нульовою формою дієслівної зв'язки *бути (стало відомо, відомо)*, які виступають здебільшого в обрамленні інших додатково-повідомлюваних компонентів, порівняйте: *Як відомо, «... велика кількість закритих кримінальних проваджень є недоліком кримінального провадження, явищем несприятливим для правосуддя»* [3, с. 89].

Значно рідше в юридичному дискурсі вживають вставні конструкції цієї семантичної групи з прийменником *за*: *За словами Х.П. Ярмакі, «функціонування сучасного суспільства неможливо уявити без державного управління, ефективність якого забезпечується різноманітними заходами...»* [4, с. 8]; *За нашим спостереженням, серед згаданих стадій факультативною є стадія перегляду прийнятого рішення, яку ще називають стадією оскарження прийнятого рішення, також у розрізі спеціальної дисциплінарної відповідальності*

факультативною може бути стадія службового розслідування [4, с. 73]. Такі вставні словосполучення, як і попередні вставні речення, правники використовують для доповнення інформації джерелом повідомлення, підвищення ступеня її вірогідності, що є досить важливим для юридичного дискурсу.

Під час аналізу зазначеної семантичної групи було виявлено, що в деяких текстах юридичного спрямування інколи трапляються вставні конструкції, які є поза нормою вживання, порівняйте: *Із викладеного вбачається, що, на думку законодавчого органу, зобов'язання захисту емблеми Червоного Хреста відповідно до Женевських конвенцій гарантувалися кримінальним правом* [4, с. 109]; *Але, як убачається з аналізу фактичних обставин справи, операція штучного переривання вагітності відбувалася з урахуванням усіх вимог, установлених законодавством України, щодо порядку проведення операції (процедури) штучного переривання небажаної вагітності* [4, с. 116]; *Підтвердженням природи дисциплінарного провадження як процесуально-правової категорії, на думку Ю.С. Адушкіна, є процесуальне оформлення та реалізація дисциплінарним провадженням дисциплінарної відповідальності* [4, с. 64].

Усі вставні конструкції, які вказують на джерело повідомлення, у сучасних українських юридичних текстах виконують прагматичну адресно-марковану функцію: дають змогу авторові, покликаючись на інше джерело, підвищувати рівень правдивості інформації, погоджувати власну думку з думкою компетентного джерела, знижувати категоричність висловлення, спонукати адресата до прийняття авторської позиції.

4. Вставні компоненти, що **виражають емоційний стан мовця, його почуття** (*на лихо, на горе, на жаль, на біду, на радість, як на гріх, на диво* тощо), є найменш уживаними в юридичних текстах, адже мова правника має покладатися на факти, а не на емоції. Проте подеколи можна простежити поодинокі випадки вживання таких словоформ із метою підсилення емоційного ставлення мовця до змісту висловленого, порівняйте: *Тому, на жаль, немає однозначного формулювання назви цього суб'єкта* [1, с. 53]; *На жаль, зазначена законодавча прогалина ускладнює здійснення ефективного та дієвого контролю відповідними суб'єктами, оскільки відсутність узгоджених норм не дає змоги в повному обсязі супроводжувати виконання припису суду щодо обмежувального заходу* [1, с. 112]; *Попередні законодавчі норми, що регулювали окремі заходи, спрямовані на захист осіб, які постраждали від домашнього насильства, на жаль, застосовувались недостатньою мірою, що, цілком зрозуміло, зводило нанівець їхній корисний потенціал* [3, с. 115]. Такі вставні конструкції є прагматично спрямованими, адже володіють потужною потенційною спроможністю відтворювати змістовно-концептуальну інформацію, що має на меті повідомити слухачеві індивідуально-авторське розуміння відношень між явищами, дати їм позитивну чи негативну оцінку, передати афективний стан суб'єкта, посилити загальний заряд емоцій, уже наявних у висловленні [9, с. 10].

5. Останні дві групи вставних конструкцій на позначення **характеру висловлення, способу передачі думки, типу її оформлення** (*так би мовити, інакше кажучи, власне кажучи, сказати по правді, правду кажучи* тощо) та такі, що **передають звернення до співрозмовника й уживаються з метою привернення уваги читача (слухача)** (*даруйте, вибачте, пам'ятаєте, відчуваєте, бачиш, чуєш, зверніть увагу* тощо),

не поширені в юридичному дискурсі, оскільки вони «тяжіють» до «простої» мови, порівняйте: *Інакше кажучи, адміністративні провадження, стадії адміністративного провадження становлять чітку, послідовну структуру, яка характеризує адміністративний процес як чітко визначену, послідовну, нормативно-закріплену систему дій* [4, с. 63].

Інколи з метою увиразнення модальної спрямованості, посилення стилістичної значущості в одному реченні паралельно використовують кілька вставних конструкцій, різних за семантикою, порівняйте: *На нашу думку, бланкетність як ознаку диспозицій військових злочинів слід розглядати у двох площинах: у широкому розумінні – тобто всі військові злочини порушують відповідні правила (порядок) проходження військової служби, а **отже**, будь-яка норма, що передбачена в розділі XIX КК України, повинна розглядатись під кутом порушення приписів, на яких ґрунтується військова служба, та у вузькому розумінні, коли для правильної кваліфікації військового злочину необхідно чітко встановити, який саме «пункт» відповідних правил (спеціальних приписів) порушив військовослужбовець, **що, у свою чергу, є константою в побудові об'єктивної сторони складу військового злочину*** [3, с. 82].

Висновки. Активне використання вставних конструкцій у юридичному дискурсі зумовлено комунікативними та стилістичними потребами його побудови. Комунікативно-прагматична природа вставних одиниць як невіддільних компонентів тексту активізує процес формування думки та сприяє реалізації задумів авторів-правників. Специфіка добору зазначених синтаксичних конструкцій залежить від індивідуального стилю автора, його думки щодо тієї чи іншої проблеми, що зумовлює вибір мовних засобів для аргументації. Проаналізувавши фактичний матеріал щодо вживання вставних слів, словосполучень і речень у юридичному дискурсі, зауважуємо, що вони набувають дедалі ширшого вжитку й стилістичної ваги, слугуючи засобом реалізації кількох комунікативно-прагматичних функцій: функції текстової зв'язності, акцентно-стверджувальної, акцентно-гіпотетичної, оцінної. Подальші дослідження передбачають більш детальне вивчення прагматичних аспектів вставлених одиниць у текстах юридичного спрямування.

Література:

1. Виноградов В. Русский язык : Грамматическое учение о слове. 2-е изд. Москва : Высшая школа, 1972. 614 с.
2. Вихованець І. Граматика української мови. Синтаксис. Київ : Либідь, 1993. 368 с.
3. Галена Н. Семантико-синтаксическая структура предложений гипотетической модальности в современном украинском языке : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Київ, 1990. 18 с.
4. Грицина В. Роль елементів інфраструктури речення в структурованні висловлень у публіцистичному тексті. *Південний архів (філологічні науки)* : зб. наук. пр. Херсон, 1999. Вип. 5–6. С. 98–104.
5. Загнітко А. Український синтаксис : теоретико-прикладний аспект. Донецьк, 2009. 137 с.
6. Козачук Г. Українська мова : практикум : навч. посібник. 2-е вид., переробл. і допов. Київ : Вища школа, 2006. 414 с.
7. Кулик Б. Курс сучасної української літературної мови. Ч. 2. Синтаксис. Київ : Радянська школа, 1961. 284 с.
8. Мамалига А. Рівні текстового виокремлення вставних і вставлених конструкцій (на матеріалі газет). *Вісник Київського університету ім. Т. Шевченка. Серія : Журналістика*. Київ, 1997. Вип. 4. С. 239–248.

9. Онищенко І. Категорія оцінки та засоби її вираження в публіцистичних та інформаційних текстах : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Дніпропетровськ, 2005. 20 с.
10. Дудик П., Прокопчук Л. Синтаксис сучасної української мови : підручник. Київ : Академія, 2010. 384 с.
11. Сучасна українська літературна мова : підручник / М. Плющ, С. Бевзенко, Н. Грипас та ін. ; за ред. М. Плющ. 7-е вид., стер. Київ : Вища школа, 2009. 430 с.
12. Синтаксис сучасної української мови: проблемні питання / І. Слинко, Н. Гуйванюк, М. Кобилянська. Київ : Вища школа, 1994. 670 с.
13. Сучасна українська літературна мова : навч. посібник / С. Шевчук, О. Кабиш, І. Клименко. Київ : Алерта, 2011. 554 с.
14. Шульжук К. Синтаксис української мови : підручник. Київ : Академія, 2004. 408 с.

Список використаних джерел:

1. Вісник Національної академії прокуратури України. 2018. № 4/2 (58). URL: http://www.visnyknapu.gov.ua/files/issues-2018/Visnyk-NAPU_4-2_2018.pdf.
2. Вісник Національної академії прокуратури України. 2018. № 1 (59). URL: http://www.visnyknapu.gov.ua/files/issues-2019/Visnyk-NAPU_1_2019.pdf.
3. Вісник Національної академії прокуратури України. 2018. № 1 (53). URL: <http://www.visnyknapu.gov.ua/ua/arhiv-nomeriv/2018/01/>.
4. Медведенко Н. Правові та організаційні засади дисциплінарного провадження в органах Національної поліції України : дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2018. URL: http://oduvs.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/Disertatsiya_Medvedenko_N.V..pdf.

Novikova O. Introductory constructions in legal discourse: structural and functional peculiarities

Summary. To correctly convey information about the world, to be adequately perceived and understood by others, a person gives thoughts certain verbal forms. Such forms in the language in general, and in the language of law in partic-

ular, are various linguistic means, among which are introductory constructions.

Activation of introductory units in modern Ukrainian legal speech is an innovative phenomenon. They have different extralinguistic nature and perform tasks that implement various communication patterns.

The use of introductory constructions in a legal text is necessary not only for the expressiveness of the message, but also for semantic integrity, which is ensured by combining all parts of the text around one topic. They help to realize such categories of the text as coherence, modality, consistency, and articulation. The specificity of the choice of introductory units depends on author's individual style, his thoughts about a particular problem, and predetermines the choice of linguistic means for conducting discussion or argumentation.

The article traces new trends in the communicative and pragmatic organization of modern Ukrainian legal discourse due to the use of various types of introductory constructions. Their main functions and stylistic manifestations within the most important semantic groups are identified; the ways of structural and grammatical, and functional and stylistic diversity of introductory words, word combinations and sentences are established.

Analyzing the actual material regarding the use of introductory words, phrases and sentences in legal discourse, we state that they acquire a wider use and stylistic weight, serve as a means of implementing several communicative and pragmatic functions: text and connectedness, accent and affirmative, accent and hypothetical, and appraisal functions. There is a noticeable tendency towards the predominant use of the Ukrainian proper introductory words, phrases and sentences, which are increasingly confidently squeezing out of use common early introductory units, which testifies to the Ukrainization of scientific speech.

Key words: introductory constructions, functions, semantic group, stylistic manifestation, legal discourse.